

Lärarnas åsikter om Nationella provet i Geografi

Sammanställning av lärarenkät i samband med utprövningsomgången 2013

Ann Grubbström, Andreas Alm Fjellborg & Lena Molin

Förord

Rapportserien för Nationella provet i Geografi har som syfte att redovisa studier som utförs utifrån de nationella proven i geografi som underlag men även andra arbeten med anknytning till geografi och utbildning. Gruppen för Nationella prov i geografi arbetar på Skolverkets uppdrag vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet.

Under arbetet med att utveckla de Nationella proven i geografi för årskurs 6 och 9 fann provgruppen ett behov av en plats där studier av/utifrån olika aspekter av proven kan publiceras för en större publik. Rapportserien kommer kontinuerligt att publicera olika studier som genomförs i anslutning till Nationella prov.

De Nationella proven i geografi har tagits väl emot i skolorna, och många lärare och elever har varit och är inblandade i arbetet med att ta fram nya prov varje år. Fler studier behöver genomföras för att stödja arbetet med att utveckla proven i geografi och kvalitetssäkra resultatet.

Uppsala i november 2013

Lena Molin, projektledare för Nationella prov i geografi

Lärarnas åsikter om Nationella provet i Geografi

Sammanställning av lärarenkät i samband med utprovningssomgången 2013

Inledning

Denna sammanställning baseras på en enkät för lärare vars elever deltog i ämnesprovet i geografi våren 2013. Lärarna loggade in och besvarade enkäten via provgruppens hemsida (www.natprov.edu.uu.se). Samtliga lärare som genomfört ämnesprovet i geografi förväntades lämna synpunkter på provet genom att besvara lärarenkäten. Information om detta fanns i häftet *Lärarinformation* tillsammans med uppgifter om de elevresultat (elever födda ett visst datum) som skulle registreras via provgruppens hemsida – även insamling av elevresultat skedde genom webben.

Enkäten har besvarats av 945 lärare varav 618 i årskurs sex (420 kvinnor och 191 män) och 327 i årskurs 9 (171 kvinnor och 151 män). Av de lärare som besvarat enkäten fanns en god spridning när det gäller antal år i yrket. Flest har arbetat 11-20 år som lärare och har 7,5-30 hp geografi i sin utbildning, men 28 % i åk 6 och 35 % i åk 9 saknar högskolepoäng i geografi. Svartalternativen varierade mellan fasta svarsalternativ, fasta svarsalternativ med kommentarfält samt öppna frågor. Frågeställningarna var uppdelade i ämnesspecifika frågor samt gemensamma frågor för hela SO-gruppen. Enkäten startade med ett antal bakgrundsfrågor som berörde ålder, antal år i yrket samt utbildning i ämnet. Därefter följde frågor efter teman som redovisas nedan.

Förberedelser inför det Nationella provet

Majoriteten av lärarna har använt sig av demouppgifterna som finns på provgruppens hemsida (55 % i åk 6 och 62 % i åk 9). I åk 6 anger 39 % att de gjort speciella förberedelser inför provet och motsvarande siffra i åk 9 är 50 %. Kommentarererna visar att relativt många lärare använt sig av kursplanen och det centrala innehållet i sina förberedelser. Det enskilda moment som nämns oftast när det gäller förberedelser är repetition av kartan.

Elevernas reaktioner

När lärarna ska uppskatta elevernas reaktioner menar 48 % (åk 6) och 32 % (åk 9) att elevernas reaktioner var i huvudsak positiva. De positiva kommentarerna handlar ofta om att provet var roligt och varierande, men flera lärare påpekar att provet var omfattande med många långa resonerafrågor. Lärarna menar också att eleverna är provtrötta och att detta påverkar elevernas reaktioner.

Helhetsbedömning, omfattning och svårighetsgrad

Som helhet anser över 90 % av lärarna i båda årskurserna att provet var bra eller ganska bra (se tabell 1 för åk 9). Lärarnas synpunkter angående omfattningen skiljer sig något mellan åk 6 och åk 9. I åk 6 tycker 74 % att provet var lagom omfattande, motsvarande siffra var 59 % i åk 9. De som anser att provet var för omfattande tycker framför allt att resonerafrågorna var för många, som en följd av detta menar flera lärare att arbetsbördan vid bedömningen blev för hög. I både åk 6 och åk 9 anger cirka 89 % att proven var lagom svåra.

Tabell 1. Årskurs 9 lärares åsikt om provet som helhet.

Svarsalternativ	Antal	Procent %
Svar saknas	9	2,8
Bra	173	52,9
Ganska bra	129	39,4
Ganska dåligt	15	4,6
Dåligt	1	0,3
Totalt	327	100,0

Över 70 % i båda årskurserna anser att balansen mellan frågor med öppna och slutna svarsformat var bra. Återigen nämns synpunkten att resonerafrågorna var många och att det blir ”jobbigt för eleverna”, att vissa frågor påminner om varandra och att det är viktigt att eleverna kan utläsa av frågeställningen vad som krävs i bedömningen.

Lärarinformationen

En övervägande del av deltagarna (92 % i åk 6 och 86 % i åk 9) anser att lärarinformationen var ett tillräckligt stöd. Många av kommentarerna handlar om att lärarna vill ta del av informationen tidigare. Lärare med mycket eller ganska mycket geografi i sin utbildning har i större utsträckning svarat att informationen varit till hjälp i *hög utsträckning* medan de med ingen eller kort geografiutbildning oftare än genomsnittet svarat i *viss utsträckning*.

Anpassningar och elever i behov av särskilt stöd

Majoriteten av deltagarna har gjort någon anpassning (67 % i åk 6 och 66 % i åk 9). De vanligaste anpassningarna var att läsa högt samt förlängd provtid. De som använde CD tyckte oftast att den fungerade bra. Provet fungerade *bra* eller *ganska bra* för de flesta elever som var i behov av särskilt stöd. I kommentarerna framkommer att lärare uppskattar att provet anpassats till elever med svårigheter. Däremot poängteras att elever som har behov av särskilt stöd ofta har svårt med resonerafrågor som kräver långa svar. Elever med koncentrationssvårigheter hade också problem med den långa provtiden. De som deltagit i enkäten påpekar att det inte gick att fylla i flera typer av anpassningar vilket bör åtgärdas till nästa enkätomgång.

Elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk

På frågan hur delproven fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk har cirka 40 % av lärarna fyllt i *vet ej*, troligen för att de inte var med när provet gjordes. De flesta som har kunnat svara på frågan tycker att delproven fungerat *ganska bra*. Många kommentarer handlar om att begrepps- och ordförståelse ofta saknas bland elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. Eleverna kan på grund av bristande ordförståelse missförstå frågor och svara fel fast de egentligen kan svaret. Det framhålls även att det är svårt för eleverna med resonerafrågor där de måste formulera långa svar.

Uppfattning om Delprov A och Delprov B samt skrivtid

Lärarna i både åk 6 och åk 9 tycker att delproven var ungefär lika bra. I kommentarerna uttrycker lärarna att provet var stimulerande, varierande och kreativt. När det gäller Delprov B anser många

att det var bra med ett tema. De allra flesta anser inte att kartbladet har förorsakat några problem. Kommentarer belyser återigen att det var många öppna frågor som krävde långa svar, att tiden var kort och behovet av att tydliggöra vad som krävs av eleven i frågans formulering. De enskilda kommentarerna om att det var ont om tid överensstämmer inte med majoriteten av de deltagande lärarnas uppfattning. Hela 74 % i åk 6 och 56 % i åk 9 tyckte att skrivtiden var lagom lång. Delprov A i 9:an upplevdes som mest omfattande och det var därför fler elever som kände att de fick tidsbrist. De flesta som besvarade enkäten vill inte att provet delas upp i två delar med en rast emellan.

Speglar Nationella provet undervisningen?

De flesta anser att provet speglar undervisningen i *hög grad* eller *till viss del* (se tabell 2 för åk 6). Endast 2 % i åk 6 och 3 % i åk 9 har angett *i liten utsträckning*.

Tabell 2. I vilken grad lärare i årskurs 6 anser att innehållet i provet har tagits upp i undervisningen.

Svarsalternativ	Antal	Procent %
Svar saknas	20	3,2
I hög grad	281	45,5
Till viss del	295	47,7
I liten utsträckning	12	1,9
Inte alls	10	1,6
Totalt	618	100,0

I kommentarerna lyfter lärarna fram att eleverna har glömt sådant som togs upp i tidigare årskurser. En vanlig kommentar är också att vissa moment ännu inte har hunnits med. Flera deltagande lärare menar att provet är en bekräftelse på att de tolkat kursplanen rätt.

Bedömning och elevprestationer

Den huvudsakliga uppfattningen om bedömningsanvisningarna är positiv eftersom 92 % av lärarna i båda årskurserna har markerat att anvisningarna var *bra* eller *ganska bra*. De flesta lärare sambedömer vissa elevprestationer men relativt många bedömer samtliga elevers svar ensam (28 % i åk 6 och 23 % i åk 9). De flesta anser att resultaten på provet ligger i linje med elevernas övriga prestationer under läsåret, 81 % av lärarna i åk 6 och 75 % i åk 9 har svarat *ja, för flertalet*. Några lärare påtalar att det var enkelt att nå upp till höga betyg och att de själva varit för hårda i sin bedömning jämfört med den bedömning som nationella proven påvisar. Av de deltagande lärarna anser 50 % i åk 6 och 58 % i åk 9 att bedömningsanvisningarna har varit till hjälp *i hög grad*. De positiva menar att upplägget har varit pedagogiskt och tydligt. De förslag till förändring som framkommer handlar framförallt om att lärare önskar fler elevexempel. Vissa lärare tycker att det kan vara svårt att jämföra sina elevers svar med elevexemplen. Flera lärare önskar exempel på svar som inte når upp till nivå E. Kommentarer visar också att det kan vara svårt att veta vad som är ett komplext samband, vad som är relevant och vad som räknas som geografiska begrepp. Några anser att skillnaden mellan nivå A och nivå C ibland var otydlig och att det kunde krävas mer för ett utvecklat svar i vissa uppgifter än i andra. Lärarna påtalar återigen att bedömningen var tidskrävande.

Breddvillkor

En övervägande del av lärarna som deltagit i enkäten menar att breddvillkoren var rimliga (90 % i åk 6 och 89 % i åk 9). Lärarnas kommentarer visar att några är förvånade över att en elev kan nå provbetyget A utan att ha klarat samtliga frågor som ger belägg för nivå A. De flesta tycker att gränserna är rimliga

för samtliga betygssteg, men 29 % i åk 6 och 34 % i åk 9 anser att gränsen för E är för lågt satt. Lärare med längre geograf utbildning tycker oftare än lärare med kortare utbildning att gränserna för de olika betygsstegen är rimligt satta.

Sammanställning och användning av elevresultat

Formuläret för sammanställning av elevresultat har fungerat bra för de flesta (62 % i åk 6 och 57 % i åk 9) och det finns många kommentarer som visar att formuläret var till stor hjälp. De förbättringsförslag som oftast förekommer i kommentarerna är att frågorna bör komma i ordning samt att det bör finnas en ruta för provbetyget F. Flera anger att formuläret var tidskrävande att fylla i och lite rörigt eftersom det innebar att läraren fick bläddra fram och tillbaka. Majoriteten av lärarna som besvarat enkäten kommer att ge eleverna resultatsammanställningen (81 % i åk 6 och 73 % i åk 9). De flesta av lärarna planerar också att diskutera resultatet med eleven (62 % åk 6 och 54 % i åk 9). När det gäller i vilken mån lärarna tänker använda resultatsammanställningen i samtal med vårdnadshavare skiljer det sig mellan årskurserna. En större andel av lärarna i åk 6 (35 %) än i åk 9 (6 %), kommer att använda sammanställningen i samtal med vårdnadshavare.

Tabell 3. I vilken utsträckning de deltagande lärarna i årskurs 6 kommer att väga in resultatet från ämnesprovet i geografi vid betygsättning.

Svarsalternativ	Antal	Procent %
Svar saknas	7	1,1
I hög utsträckning	233	37,7
I viss utsträckning	334	54,0
I liten utsträckning	31	5,0
Inte alls	13	2,1
Totalt	618	100,0

De flesta lärare som besvarat enkäten kommer att använda resultatet från ämnesprovet i geografi vid betygsättning (se tabell 3 för åk 6). Det vanligaste svaret är i *viss utsträckning*. I kommentarerna anger en del lärare att resultatet stämmer väl med elevernas övriga prestationer och därför bekräftar betygen. Andra menar att provet kan vara en vägledning i de fall som elevens betyg ”står och väger”. Ytterligare ett sätt att använda provets resultat är att motivera betygshöjning.

Vi i provgruppen är tacksamma för alla synpunkter och förslag på förändringar som har inkommit. Det är till stor hjälp i vårt fortsatta arbete. Vi vill tacka er som anmälde intresse för att delta i utprovningar av kommande nationella prov. Ni som ännu inte anmält intresse är varmt välkomna att kontakta provgruppen.

Kontaktuppgifter

Hemsida: www.natprov.edu.uu.se

E-mail: natprov.geografi@edu.uu.se

Projektledare: Lena Molin, lena.molin@edu.uu.se

UPPSALA
UNIVERSITET